

Leereenheid 1

Plannen van ondersteunende begeleiding en zorg (PB SD)

**Kwalificatie Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen
(KD Maatschappelijke Zorg)**

Overzicht van de leereenheden voor de kwalificatie Persoonlijk begeleider SD, NLQF/EQF niveau 4 (kwalificatiedossier Maatschappelijke Zorg)

Gebaseerd op het profiel Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen, Crebocode 25478, versie 2016 in het kwalificatiedossier Maatschappelijke Zorg, domein Zorg en Welzijn, Crebocode 79140.

Onderstaande informatie behoort onlosmakelijk bij en is integraal verweven met alle leereenheden van de kwalificatie.

Leereenheden behorend bij de kwalificatie Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen		Werkprocessen kwalificatiedossier
1.	Plannen van ondersteunende begeleiding en zorg (PB SD)	B1-K1-W1: Inventariseert ondersteuningsvragen van de cliënt P6-K1-W1: Schrijft het ondersteuningsplan B1-K1-W6: Stemt de werkzaamheden af B1-K1-W7: Evalueert de geboden ondersteuning
2.	Individuele ondersteuning (PB SD)	B1-K1-W2: Ondersteunt de cliënt bij de persoonlijke verzorging B1-K1-W3: Ondersteunt de cliënt bij wonen en huishouden B1-K1-W4: Ondersteunt de cliënt bij dagbesteding B1-K1-W5: Reageert op onvoorziene en crisissituaties B1-K1-W6: Stemt de werkzaamheden af
3.	Ondersteuning in de omgeving (PB SD)	P6-K1-W2: Begeleidt de cliënt bij het versterken van de eigen kracht P6-K1-W3: Ondersteunt de cliënt bij maatschappelijke participatie P6-K1-W4: Betreft en ondersteunt naastbetrokkenen B1-K1-W6: Stemt de werkzaamheden af
4.	Verpleegtechnisch handelen (PB SD)	n.v.t.
5.	Coördinatie en organisatie (PB SD)	P6-K1-W5: Voert coördinerende taken uit B1-K1-W6: Stemt de werkzaamheden af
6.	Kwaliteitszorg (PB SD)	B1-K2-W1: Werkt aan de eigen deskundigheid B1-K2-W2: Werkt aan bevorderen en bewaken van kwaliteitszorg P6-K1-W6: Begeleidt nieuwe collega's, stagiaires en/of vrijwilligers

Typering van het beroep

Persoonlijk begeleiders specifieke doelgroepen zijn ambulant en/of intramuraal en/of semimuraal werkzaam in instellingen voor wonen, dagbesteding en vrije tijd in onder andere de geestelijke gezondheidszorg, verzorgings- en verpleeghuizen, thuiszorg en maatschappelijke opvang. Daarnaast zijn zij werkzaam in welzijnsinstellingen, justitiële inrichtingen, asielzoekerscentra en ziekenhuizen. Verder zijn zij onder andere inzetbaar in overige verzorgend-agogische functies binnen het sociaal agogisch werk of de verpleging en verzorging. De doelgroep waarmee de persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen werkt, is zeer divers. De doelgroep bestaat onder andere uit:

- cliënten van allerlei leeftijden met een verstandelijke, lichamelijke of zintuigelijke beperking;
- cliënten van alle leeftijden met een of meerdere (chronische) ziekten en/of problemen, zoals een ouderdomsziekte, psychiatrische ziekte en/of stoornis, een verslaving, dak- of thuisloos zijn, een psychosociaal of gedragsprobleem.

Typerend voor de persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen is dat zij cliënten van alle leeftijden ondersteunt met meervoudige problematiek. De cliënten hebben (tijdelijk of langdurig) ondersteuning nodig bij de dagelijkse bezigheden en/of het functioneren in de samenleving. Zij richt zich op het versterken van de eigen kracht van de cliënt, zelf- en samenredzaamheid, maatschappelijke participatie, rehabilitatie en/of preventie.

De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen heeft een ondernemende en innovatieve houding, zodat zij nieuwe ontwikkelingen signaleert en deze vertaalt naar nieuwe werkwijzen, producten en/of diensten. Zij is interpersoonlijk sensitief, cultuurbewust, creatief en treedt handelend op in uiteenlopende en onverwachte situaties. Zij is een toegankelijk en laagdrempelig aanspreekpunt en is samenwerkingsgericht. Ze gaat professioneel om met haar gevoelens bij weerstand, tegenslag en moeilijke situaties.

Beroepshouding

Werken in de sociaal-agogische sector betekent direct werken met cliënten. Hierbij speelt de persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen als persoon een essentiële rol. Haar kwaliteiten zijn van doorslaggevend belang bij het aangaan van een professionele relatie en bij het bereiken van de gewenste resultaten. Voor een verantwoorde beroepsuitoefening moet de persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:

- betrokken;
- empatisch;
- assertief;
- representatief;
- integer zijn.

De persoonlijk begeleider werkt vraaggericht, efficiënt, methodisch, hygiënisch, veilig, kostenbewust, milieubewust, tijdsbewust (ten aanzien van de eigen werktijd) en ergonomisch verantwoord.

Complexiteit

De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen beschikt over kennis en vaardigheden om de individuele cliënt en/of groepen cliënten en/of naastbetrokkenen vraaggericht ondersteuning te bieden bij het dagelijks functioneren en het handhaven en/of vergroten van de eigen regie. De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen beschikt over brede en specialistische kennis en vaardigheden om ondersteuning te bieden bij het versterken van de eigen kracht van cliënten met complexe problematiek. Zij maakt gebruik van brede en specialistische kennis, zoals kennis van doelgroepen en psychopathologie, en combineert deze met specifieke vaardigheden zoals begeleidingsmethodieken en interventietechnieken. Door de combinatie van kennis en vaardigheden, het gebruik van standaard-werkwijzen en het ontwikkelen van aangepaste of nieuwe werkwijzen is ze in staat de ondersteuning te coördineren en aan te passen aan de vragen, behoeften en mogelijkheden van de cliënt in relatie tot diens context. Door haar kennis van contextuele- en systeem-benadering is zij in staat de cliënt te coachen en indien van toepassing betrokkenen hierbij in te schakelen.

De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen werkt in complexe en onvoorspelbare situaties. Ze krijgt te maken met (onverwachte en soms snelle) veranderingen in het gedrag van de cliënt(en) waarbij ze haar handelen snel moet kunnen aanpassen en zo nodig doelgericht interventies moet uitvoeren. Ze schakelt continu ten aanzien van begeleidingsmethodieken en gesprekstechnieken, afgestemd op de gemoedstoestand, behoeften en mogelijkheden van de cliënt. Dit doet een beroep op haar zelfstandig functioneren en op haar improvisatievermogen om onverwachte en nieuwe situaties naar eigen inzicht adequaat af te handelen. De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen beschikt over specialistische kennis. Bij calamiteiten of onregelmatigheden moet ze snel en creatief oplossingen bedenken en verantwoorde keuzes maken.

De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen beschikt over brede kennis en vaardigheden om te werken aan kwaliteit en deskundigheid. Ze maakt onder andere gebruik van brede kennis van kwaliteitssystemen en combineert deze met vaardigheden zoals reflecteren op eigen handelen om een bijdrage te leveren aan verbetertrajecten en haar werkzaamheden aan te passen aan de hand van nieuwe kennis en inzichten. De diversiteit in beroepsuitoefening in de maatschappelijke zorg is groot en daardoor is het werk complex van aard. De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen heeft een verdiepend inzicht ten aanzien van de specifieke doelgroepen en denkt mee over de strategie van de specifieke doelgroepen.

1 Plannen van zorg en ondersteuning (PB SD)

Titel van de kwalificatie	Persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen
Titel van de leereenheid	1 Plannen van zorg en ondersteuning (PB SD)
Gerelateerd aan NLQF/EQF niveau	4

Activiteit	Kennis	Cognitieve en praktische vaardigheden	Competenties (in termen van zelfstandigheid/verantwoordelijkheid)
<p>1.1 Inventariseert hulpvragen van de cliënt</p> <p>1.2 Schrijft het ondersteuningsplan</p> <p>1.3 Afstemmen van de te bieden zorg en ondersteuning</p> <p>1.4 Evalueert de geboden zorg en ondersteuning</p>	<p><u>Feiten, abstracte begrippen, ideeën</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van de meest voorkomende leer-, opvoedings- en gedragsproblemen bij cliënten, waaronder hechtingsproblemen en automutilatie • heeft kennis van geriatrie • heeft kennis van gezondheid, hygiëne en besmetting • heeft kennis van verslavingsproblemen in relatie tot doelgroepen • heeft specialistische kennis van interprofessioneel en interdisciplinair samenwerken • heeft specialistische kennis van het opbouwen onderhouden en herstellen van een sociaal netwerk <p><u>Materialen en middelen</u></p> <p><u>Theorieën, methoden, processen</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft brede kennis van medicatie, toedieningswijzen en effecten 	<p><u>Toepassen van kennis</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan kennis van de sociale kaart en maatschappelijke steunsystemen toepassen • kan kennis van EHBO of eerste hulp bij kleine ongevallen toepassen <p><u>Probleemoplossende vaardigheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • heeft inzicht in gezondheidsrisico's behorend bij de doelgroep • kan de visie op zorg toepassen in haar dagelijkse werkzaamheden • kan methodisch en systematisch handelen toepassen tijdens de beroepsuitoefening • kan kennis van actuele classificatiesystemen toepassen <p><u>Leer- en ontwikkelvaardigheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan reflectievaardigheden toepassen <p><u>Informatievaardigheden</u></p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen werkt in teamverband en solistisch. Ze zorgt zelfstandig, in afstemming met de cliënt en/of naastbetrokkenen, voor een passend ondersteunings- en activiteitenplan. Ze geeft zelfstandig advies aan cliënt(en) en naastbetrokkenen. Ze handelt zelfstandig, onderkent knelpunten en lost deze creatief op. Ze stemt haar handelen af. Relevante informatie geeft zij door aan haar leidinggevende, (multidisciplinair) team en/of collega's en zo nodig bespreekt ze knelpunten en mogelijke oplossingen met het (multidisciplinaire) team of haar leidinggevende en/of consulteert deskundigen. Ze is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden en draagt gedeelde verantwoordelijkheid voor het resultaat van het werk van anderen.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • heeft kennis van anatomie, fysiologie en pathologie • heeft kennis van preventie seksueel misbruik en preventie grensoverschrijdend gedrag • heeft brede kennis van algemene begrippen en theorieën van orthopedagogiek, psychologie, toegepaste sociologie, psychiatrie en psychopathologie • heeft brede kennis van sociale integratie • heeft brede kennis van weerstandspatronen, risicotaxatie en crisisinterventie / separatietechnieken • heeft specialistische kennis van methoden van gegevensverzameling • heeft specialistische kennis van bij de doelgroepen voorkomende ziektebeelden, beperkingen, stoornissen, aandoeningen, comorbiditeit, functioneringsproblemen, behandelingen en bijbehorende gezondheidsrisico's • heeft specialistische kennis van het begeleiden van cliënten bij veranderingsprocessen 	<ul style="list-style-type: none"> • kan observatiemethoden en - technieken toepassen om informatie te achterhalen • kan op de computer werken met zorginformatiesystemen <p><u>Communicatievaardigheden</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • kan brede kennis van communicatiemogelijkheden en -methoden toepassen (verbaal, non-verbaal, pre-verbaal, lichaamstaal en schriftelijk), passend bij de wensen en mogelijkheden van de cliënt • kan brede kennis van diversiteit en interculturele communicatie toepassen • kan sociaal vaardig optreden in functionele contacten 	
--	---	--	--

1.1 Activiteit Inventariseert ondersteuningsvragen van de cliënt	Leerresultaat De ondersteuningsvraag van de cliënt en alle relevante informatie is bekend bij het (multidisciplinaire) team.
Deelactiviteiten	Prestatie-indicatoren
De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen inventariseert de eigen kracht, mogelijkheden en ondersteuningsvragen van de cliënt door: gesprekken met de cliënt en naastbetrokkenen (het sociale systeem van de cliënt) te voeren, omgang met de cliënt tijdens haar werkzaamheden, het uitvoeren van observaties en het raadplegen van diverse informatiebronnen zoals collega's en schriftelijke informatie. (Aandacht en begrip tonen, Onderzoeken, Analyseren)	De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen: <ul style="list-style-type: none"> • toont belangstelling voor en betrokkenheid bij de cliënt en naastbetrokkenen; • vraagt gericht door bij de cliënt en naastbetrokkenen om een duidelijk beeld te krijgen van de situatie, mogelijkheden, beperkingen, ondersteuningsvragen, wensen en verwachtingen van de cliënt en naastbetrokkenen; • past, in afstemming met de cliënt, totale communicatie toe wanneer diens situatie daarom vraagt; • verzamelt actief relevante informatie over de cliënt door observatie en vanuit diverse bronnen; • bepaalt zorgvuldig de relevantie van gegevens.
Ze stemt haar bevindingen zoveel mogelijk af met de cliënt en het (multidisciplinair) team. Relevante informatie geeft ze door aan het team. (Samenwerken)	De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen: <ul style="list-style-type: none"> • bespreekt haar ideeën over het ondersteuningsplan met de cliënt / naastbetrokkenen en met het (multidisciplinair) team; • zorgt ervoor dat het team op de hoogte is van alle voor de cliënt relevante informatie.
1.2 Activiteit Schrijft het ondersteuningsplan	Leerresultaat Er is een ondersteuningsplan dat voldoet aan de professionele en wettelijke eisen.
Deelactiviteiten	Prestatie-indicatoren
De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen analyseert de verzamelde informatie over de cliënt en selecteert de belangrijkste informatie. Ze consulteert collega's over mogelijke begeleidingsdoelen en -methodieken. Op basis van de verkregen informatie stelt ze samen met de cliënt de	De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen: <ul style="list-style-type: none"> • analyseert nauwkeurig de verkregen informatie over de cliënt; • combineert effectief gegevens uit verschillende bronnen tot bruikbare informatie; • maakt duidelijk onderscheid in hoofd- en bijzaken;

<p>doelen voor de begeleiding vast en kiest ze het soort activiteiten en de vorm van begeleiding die bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen.</p> <p>(Analyseren, Samenwerken en overleggen, Op de behoeften en verwachtingen van de klant richten)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vraagt actief de mening van collega's, cliënt en indien aanwezig, naastbetrokkenen over de invulling van het ondersteuningsplan; • vertaalt doelbewust, zo mogelijk samen met de cliënt, wensen en mogelijkheden van de cliënt naar concrete activiteiten die aansluiten bij de situatie van de cliënt.
<p>Op basis hiervan schrijft ze het ondersteuningsplan. Ze legt het ondersteuningsplan ter instemming voor aan de cliënt, betrokkenen en aan het (multidisciplinair) team. Ze licht het plan toe en onderbouwt gemaakte keuzes. Zo nodig stelt ze het plan bij. Zij koppelt bijgestelde informatie uit het ondersteuningsplan terug aan collega's.</p> <p>(Formuleren en rapporteren, Analyseren)</p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • formuleert duidelijk en kernachtig doelen, tijdspad, frequentie, aard van de ondersteuning, evaluatiemomenten en -criteria; • plant activiteiten in het ondersteuningsplan realistisch in de tijd; • bouwt het ondersteuningsplan op een logische en gestructureerde wijze op; • hanteert in het ondersteuningsplan correcte taal, spelling en grammatica; • realiseert een passend, realistisch en professioneel ondersteuningsplan dat haalbaar is met de beschikbare middelen.
<p>1.3 Activiteit</p> <p>Stemt de te bieden zorg en ondersteuning af</p>	<p>Leerresultaat</p> <p>De werkzaamheden voor de te bieden zorg en ondersteuning zijn onderling afgestemd waardoor kwaliteit, continuïteit en eenduidigheid gewaarborgd zijn.</p>
<p>Deelactiviteiten</p>	<p>Prestatie-indicatoren</p>
<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen neemt deel aan voor de afstemming relevante overlegvormen. Ze stemt haar werkzaamheden af met collega's, leidinggevende, met betrokkenen vanuit andere disciplines en vanuit (aanverwante) bedrijven/instellingen. Ze bespreekt de verdeling van de taken.</p> <p>(Samenwerken en overleggen, Relaties bouwen en netwerken,)</p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • voert tijdig en regelmatig overleg met alle betrokkenen; • voorziet het multidisciplinair team en aanwezigen in overige overleggen kernachtig van relevante informatie over de cliënt of cliënten; • bouwt professioneel aan optimale samenwerking met alle betrokkenen.

<p>Zij houdt rekening met mogelijkheden, eisen, prioriteiten, wensen, behoeftes en verwachtingen van betrokkenen en de daaruit voortkomende consequenties. Met behulp van de uitgewisselde informatie vormt zij een compleet beeld van de zorgverlening. Zij past haar aanpak aan als blijkt dat dit nodig is. Zij bespreekt eventuele knelpunten in de werkzaamheden en zoekt naar mogelijkheden deze op te lossen.</p> <p>(Plannen en organiseren, Samenwerken en overleggen, Overtuigen en beïnvloeden)</p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • is tijdens overleg in staat om meerdere gespreksdoelen na te streven; • staat open voor meningen, ideeën en feedback van anderen; • formuleert duidelijke en haalbare doelen; • streeft doelbewust naar overeenstemming en voldoende steun voor besluiten; • houdt rekening met de haalbaarheid van werkzaamheden in tijd en kwaliteit.
--	--

<p>1.4 Activiteit Evalueert de geboden zorg en ondersteuning</p>	<p>Leerresultaat Resultaten van de zorg en ondersteuning en de mate van tevredenheid van de cliënt en naastbetrokkenen zijn vastgelegd. In overleg met cliënt en betrokkenen is de ondersteuning zo nodig bijgesteld.</p>
<p>Deelactiviteiten</p>	<p>Prestatie-indicatoren</p>
<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen evalueert de geboden zorg en ondersteuning en de vastgestelde doelen met de cliënt en betrokkenen. Zij gaat steeds na of de geboden ondersteuning nog actueel is en aansluit bij datgene wat nodig is.</p> <p>(Aandacht en begrip tonen)</p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vraagt actief en doelgericht naar de mening van de cliënt en andere betrokkenen over de geboden ondersteuning; • neemt de tijd om te luisteren naar de ervaringen, ideeën en gevoelens van de cliënt en andere betrokkenen over de geboden ondersteuning.
<p>Zij verzamelt periodiek en aan het eind van het proces relevante gegevens voor de evaluatie en analyseert deze. Zij bespreekt de gegevens uit de evaluatie met de cliënt, het (multidisciplinair) team en indien van toepassing met behandelaars, en gaat na of men tevreden is over het evaluatieproces.</p> <p>(Analyseren, Aandacht en begrip tonen)</p>	<p>De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zoekt nauwgezet uit of de benodigde gegevens betrouwbaar, volledig en relevant zijn; • analyseert beschikbare (cijfermatige en mondelinge) gegevens grondig en doet aanbevelingen; • gaat proactief na of de betrokkenen tevreden zijn over het evaluatieproces.

Op basis daarvan schrijft zij een (eind)evaluatieverslag of evalueert zij, indien dit gewenst is, mondeling met haar leidinggevende. In overleg voert zij, wanneer daartoe aanleiding is, gewenste veranderingen in de begeleiding en/of zorgtaken door ter verbetering van de ondersteuning van de cliënt. Zij rapporteert bevindingen, bijzonderheden en vervolgspraken in het cliëntendossier.

(Formuleren en rapporteren)

De persoonlijk begeleider specifieke doelgroepen:

- formuleert de bevindingen mondeling en schriftelijk op een gestructureerde manier zodat evaluatiegegevens begrijpelijk en bruikbaar zijn;
- formuleert haalbare oplossingen voor het bijstellen van de zorg en begeleiding;
- hanteert in schriftelijke rapportages correcte taal, spelling en grammatica.

CONCEPT